

פְּרֻשַׁת וַיִּלֶךְ

וַיִּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל.
 רַבִּי חֲזַקְיָה פָתַח, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לַיְמִין מֹשֶׁה זְרוּעַ
 תְּפֹאֲרָתוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם וְגו', זִכָּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל,
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְּהוּ, וּבְגִין דְּאֲתַרְעֵי בְּהוּ,
 קָרָא לֹון בְּנִין (דף רפ"ג ע"א) בּוֹכְרִין קְדִישִׁין, אַחֲזִין (פבזיכול), נַחַת
 לְדִיִּירָא עֲמַהוֹן. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שמות כה) וַעֲשׂוּ לִי
 מִקֹּדֶשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם. וּבְעָא לְאַתְקַנָּא לְהוּ פְּגוּוֹנָא
 דְּלַעֲיִלָּא, וְשָׂאֲרֵי עֲלֵייהוּ שְׂבַעָה עֲנָנֵי יָקָר, שְׂכִינְתִּיה
 אֲזֵלָא קַמֵּייהוּ, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שמות יג) וַיִּי' הוֹלֶךְ
 לְפָנֵיהֶם יוֹמָם.

תַּלְתַּת אַחֲזִין קְדִישִׁין אֲזֵלִין בֵּינֵיהוּ, וּמֵאֵן אֵינּוֹן. מֹשֶׁה,
 אַהֲרֹן, וּמֹרְיָם. וּבְזִכּוּתֵיהוֹן, יְהִי לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, מִתְּנֵן עֲלָאִין (וְהָא אֲתַמַּר). כָּל יוֹמוֹי דְּאַהֲרֹן, לָא אַעֲדוּ
 עֲנָנֵי יָקָר מִיִּשְׂרָאֵל. וְהָא אוֹקְמוּהָ, (בגין) דְּאַהֲרֹן דְּרוּעָא
 יְמִינָא דִּישְׂרָאֵל הָוָה. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב, (במדבר כא) וַיִּשְׁמַע
 הַכְּנַעֲנֵי מֶלֶךְ עַרְדַּ וְגו', כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וְגו'.
 כְּבַר נֶשׁ דְּאֵזִיל בְּלָא דְרוּעָא, וְסַמִּיךְ גְּרַמִּיָּה לְכָל אֲתָר,
 וּכְדִין וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שְׂבִי, בְּגִין דִּהוּוּ בְּלָא
 דְרוּעָא יְמִינָא. (ועל דא אצטריכו ישראל למנדר נדר עליה הדיא הוא דכתיב,

(במדבר כא) וַיִּדַר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיְי' וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תַּתֵּן וְגו')

תָּא חֲזִי, אֲהָרֹן דְּרוּעָא יְמִינָא דְּגוּפָא הוּוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב,
 מוֹלִיךְ לְיַמִּין מֹשֶׁה זְרוּעַ תְּפֹאֲרָתוֹ. וּמֵאֵן

אִיהוּ. אֲהָרֹן.

וַיִּלֶךְ מֹשֶׁה, מֵאֵי וַיִּלֶךְ, לְאֵן הֵלֵךְ. אֵלָא וַיִּלֶךְ, כְּגוּפָא
 בְּלֹא דְרוּעָא. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (איכבה א) וַיִּלְכוּ בְּלֹא
 כַּח לְפָנֵי רוּדְפָה. דְּהָא מִית אֲהָרֹן דְּרוּעָא יְמִינָא, וּבְעָא
 לְאֶסְתֵּלְקָא גּוּפָא. (כל יומוי דמשה שמשא נהיר בעלמא).

כָּל יוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, אֲכָלוּ יִשְׂרָאֵל לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. פִּיּוֹן
 דְּאֵתָא יְהוֹשֻׁעַ, מַה כְּתִיב (יהושע ה) וַיִּשְׁבוֹת הַמֶּן
 מִמַּחֲרַת וְגו'. וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח. מַה
 בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. אֵלָא דָּא מְלַעֲיֵלָא וּדָא לְתַתָּא. (מכאן אוליפנא)
 כָּל זְמַנָּא דְּמֹשֶׁה אֲשַׁתְּכַח, גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא שְׁלִיט, וְנַהֲיֵר
 לְעַלְמָא. פִּיּוֹן דְּאֶסְתֵּלְקַ מֹשֶׁה, אֲתַכְנֵשׁ גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא,
 וְנַפִּיק גּוּפָא דְּסִיְהָרָא.

כְּתִיב (שמות לג) אִם אֵין פְּנִיךְ הוֹלְכִים אֶל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה וּבְמָה
 יוֹדַע יֵפּוֹא וְגו', הָכִי אֹלִיפְנָא, פִּיּוֹן דְּאָמַר
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה (שמות לב) הִנֵּה מִלְּאֲכֵי יִלֶךְ
 לְפָנֶיךָ, אָמַר מֹשֶׁה, וּמַה קִּסְטִיפָא דְּשִׁמְשָׁא דִּיתְכַנְיֵשׁ,
 וַיְדַבֵּר סִיְהָרָא, גּוּפָא דְּסִיְהָרָא לָא בְּעֵינָא. אִם אֵין פְּנִיךְ
 הוֹלְכִים, גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא בְּעֵינָא, וְלָאוּ דְּסִיְהָרָא. כְּדִין
 גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא אֲתַנְהִיר, וְאֲתַעֲבִיד מֹשֶׁה, כְּגוּוֹנָא דְּגּוּפָא

דְּשִׁמְשָׁא קַמֵּייהוּ דִּישְׂרָאֵל. כִּיּוֹן דְּאַתְכִּנִּישׁ מִשָּׂה,
אַתְכִּנִּישׁ שְׁמִשָּׂא, וְאַתְנַהִיר סִיְהָרָא, וְהוּהּ יְהוֹשֻׁעַ
מִשְׁתַּמֵּשׁ לְנַהוּרָא דְסִיְהָרָא. וּוי לְהַהוּא כְּסוּפָא.

(דברים לא) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְגו'. הֵיִינוּ
דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַרְבַּעִין שָׁנִין נַהִיר שְׁמִשָּׂא לִוְן
לְיִשְׂרָאֵל, וְאַתְכִּנִּישׁ לְסוּף אַרְבַּעִין שָׁנִין, וְנַהִיר סִיְהָרָא.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדַאי הָכִי הוּא, הֵיִינוּ דְכַתִּיב, (משלי יג)
וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט וְהָא אַתְעֵרוּ חֲבַרְיָא. וְאַנְן נוֹקִיָּם
לִיָּה לְקָרָא. אָבֵל עַל מַה דְּאַתְעֵרוּ חֲבַרְיָא כְּלָא הוּא
אַצְטְרִיךְ לְעֵלְמָא, לְגַלְאָה (ס"א לתועלתא דְּבַר נֶשׁ), דְּבַר נֶשׁ
דִּיתְכִּנְשׁ עַד לָא מְטוֹן יוֹמוּי.

תָּא חֲזִי, וְהָא אַתְמַר, דְּכָל רוּחִין דְּנַפְקִין מִלְּעִילָא, דְּכַר
וְנוֹקְבָא נַפְקִי, וּמִתְפָּרְשֵׁן. וְלִזְמַנִּין תְּפוּק נְשִׁמְתָא
דְּנוֹקְבָא, עַד לָא נַפְקַת דְּכַר, דְּהוּא בַר זִוְגָה. וְכָל זְמַנִּין
דְּדְכוּרָא לָא מְטָא זְמַנִּיה לְאַזְדִּוּגָא בְּהַדִּי נוֹקְבִיה, וְאַתִּי
אַחְרָא וְאַתְנַסִּיב בְּהַדָּה, כִּיּוֹן דְּמְטָא זְמַנָּא דְּהָאִי
לְאַזְדִּוּגָא, כִּד אַתְעַר צְדָק בְּעֵלְמָא, לְמַפְקַד עַל חוּבֵי
עֵלְמָא. כְּנִישׁ לִיָּה לְהָאִי אַחְרָא, דְּהוּה נְסִיב בְּהַדָּה, וְאַתִּי
אַחְרָא וְנִטִּיל לָהּ. וְעַל דָּא קָשִׁין זְווגִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא.

וְכָל דָּא בְּגִין דְּסֵרַח דְּכוּרָא עוּבְדוּי, וְאַף עַל גַּב דְּלָא

סָרַח כָּל כַּף עוֹבְדוֹי בַּחֲטָאִיהָ, אֶת־כְּנִישׁ בְּהֵוָה זְמַנָּא, עַד
 לָא מָטוּן יוֹמוֹי. דִּלָּא עָבִיד הָכִי בַּמְשָׁפֵט. וְעָלִיהָ כְּתִיב,
 (משלי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. וְאַעְרַע בֵּיהּ דִּינָא דִּצְדָק
 בְּחוּבוֹי, בְּגִין דְּמָטָא זְמַנִּיהָ דְאַחְרָא, וְנָסִיב לָהּ, דִּהָא
 דִּינִיָּה הִיא.

אָמַר לִיהָ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאַמַּאי, יִפְרִישׁ לֹוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, וַיִּיתִי אַחְרָא וַיְהִיב לִיהָ. אָמַר לִיהָ דָּא הוּא
 תּוֹעֲלֵתָא דְבַר נֶשׁ, וְטִיבוֹ דְעָבִיד עִמֶיהָ, דִּלָּא יִמְטִי (ס"א
 יחמי) אֶתִּיתִיהָ בִּידָא אַחְרָא.

וְתָא חֲזִי, אִי הָאִי (דף 97"ד ע"א) לָא כִּשְׁרֹן עוֹבְדוֹי, אַף עַל גַּב
 דְּדִילִיָּה הִיא תְּהִיא אֶתְתָּא, לָא אֶתְדַחֵי הָאִי אַחְרָא
 מִקְמִיָּה.

תָּא חֲזִי, שְׂאוּל מְלָכָא נָטַל מַלְכוּ. (אמאי) בְּגִין דְּעַד לָא
 מָטָא זְמַנִּיהָ דְדוּד לְהָאִי. דִּהָא מַלְכוּ הוּוּ וְדָאִי דְדוּד,
 וְאַתָּא שְׂאוּל וְנָטִיל לִיהָ. כִּיּוֹן דְּמָטָא זְמַנִּיהָ דְדוּד לְמִירַת
 דִּילִיָּה, כְּדִין אֶתְעַר צְדָק (מלכותא דלעילא) וְכְנִישׁ לִיהָ לְשְׂאוּל
 בְּחוּבוֹי, וְאַתְדַחֵי מִקְמִי דוּד, וְאַתָּא דוּד וְנָטַל דִּילִיָּה.
 וְאַמַּאי לָא אַעֲדִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשְׂאוּל מִמְלָכוּ,
 וְלָא יָמוּת. אֶלָּא טִיבוֹ עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 עִמֶיהָ, דְּכְנִישׁ לִיהָ בְּמַלְכוּתָא, וְלָא יַחְמִי עַבְדִּיהָ שְׁלִיט
 עָלֶיהָ, וְנָטִיל מַה דְּהוּוּ דִּילִיָּה בְּקַדְמִיתָא. כַּף הָאִי. בְּגִין

כִּי, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמַבְעֵי רַחֲמֵי קָמִי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא,
כִּד אֲזַדְוּוּג, דְּלֵא יִתְדַחֵי מִקָּמִי אַחֲרָא.

כְּתִיב, ^(דברים ג) וַיֹּאמֶר יי' אֵלַי רַב לָךְ אֵל תּוֹסֵף דְּבַר אֵלַי
וְגו' וְהָא אוֹקִימְנָא, אָמַר לִיה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא
לְמִשָּׁה, מִשָּׁה, תְּבַעֵי לְאַחַדְשָׁא ^(ס"א לאבכחשא) עֲלָמָא, חָמִית
מִן יוֹמָךְ שְׂמִשָּׂא פִלַּח לְסִיְהָרָא. חָמִית מִן יוֹמָךְ דִּישְׁלוּט
סִיְהָרָא בְּעוֹד דִּשְׂמִשָּׂא קִיִּמָּא. אֱלֵא, הֵן קָרְבוּ יַמִּיךְ לָמוֹת
קָרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ. יִתְכַנְיֵשׁ שְׂמִשָּׂא, וַיִּשְׁלוּט סִיְהָרָא. וְלֵא
עוֹד, אֱלֵא אִי אַנְתָּ תִיעוּל לְאַרְעָא, יִתְכַנְיֵשׁ סִיְהָרָא
מִקָּמָךְ, וְלֵא יִשְׁלוּט. וְדַאי שׁוֹלְטָנוּתָא דִּסִּיְהָרָא מָטָא,
וְלֵא תִשְׁלוּט בְּעוֹד דְּאַנְתָּ קִיִּמָּא בְּעֲלָמָא.

^(דברים לא) קָרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְגו'. וּמַאי קָאֵמַר הַנֶּךְ שׁוֹכֵב עִם
אֲבוֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְגו'. וְלֵא אֲשַׁכְחָנָא, דְּפַקִּיד
קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לִיהוֹשֻׁעַ, אֱלֵא לְמִשָּׁה. דְּאָמַר לִיה
לְמִשָּׁה כָּל הָאִי. דְּכְתִיב, ^(דברים לא) וְעֲזָבֵנִי וְהִפֵּר אֶת בְּרִיתִי,
וְחָרָה אִפִּי בּוֹ בַיּוֹם הַהוּא. וְעֵתָה כְּתָבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה
הַזֹּאת וְלַמָּדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימָה בְּפִיהֶם, אִי הָכִי מַהוּ
וְאַצְוֵנוּ.

אֱלֵא קָרָא אָמַר, הַנֶּךְ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ, אָמַר לִיה
קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִשָּׁה, אַף עַל גַּב דְּאַנְתָּ
תִּשְׁכּוֹב עִם אֲבֹהֶתְךָ, הָא אַנְתָּ קִיִּמָּא תְדִיר לְאַנְהָרָא

לְסִיְהָרָא. כְּמָה דְשִׁמְשָׁא, דְאָף עַל גַּב דְאִתְכְּנִישׁ, לָא
 אִתְכְּנִישׁ אֶלָּא לְאַנְהָרָא לְסִיְהָרָא. וְכִדִּין אֲנַהִיר לְסִיְהָרָא,
 כַּד אִתְכְּנִישׁ. וְעַל דָּא, הֲנֵךְ שׁוֹכֵב לְאַנְהָרָא, וְדָא הוּא
 וְאַצְוֵנוּ. וְכִדִּין (ס"א אֲתַבְּשֵׁר) אֲתַבְּשֵׁר יְהוֹשֻׁעַ לְאַתְנַהָרָא. וְעַל
 דָּא כְּתִיב, הֲנֵךְ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ, לְאַנְהָרָא לְיְהוֹשֻׁעַ,
 וְדָא הוּא וְצוֹ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקָהוּ. וְצוֹ אֶת יְהוֹשֻׁעַ כְּלָהוּ
 לְאַנְהָרָא.

כִּי אַתָּה תָּבֵא, וּלְבַתֵּר תָּבִיא מֵהַ בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. אֶלָּא חַד
 תָּבֵא, לְבִשְׂרָא לִיָּה דִייעוּל לְאַרְעָא, וְיִתְקַיִים בְּהָ. וְחַד
 תָּבִיא, לְבִשְׂרָא לִיָּה שְׁלִטְנוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַתְבְּשֵׁר עַל
 קִיּוּמָא דְגַרְמִיָּה, וְאַתְבְּשֵׁר עַל שְׁלִטְנוּ דִיִּשְׂרָאֵל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח, (ישעיה כד) מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמַעְנוּ
 צְבִי לְצַדִּיק וְגוֹ', וְוִי לֹון לְבְנֵי נֶשָׂא, לְאִינּוֹן דְּלָא
 מִשְׁגַּחִין וְלָא מִשְׁתַּדְּלִין בִּיקְרָא דְמֵאֲרִיֵּהוֹן, וְלָא מִסְתַּכְּלִין
 בְּקִדּוּשָׁא (בְּקִדּוּשָׁה) עֲלָאָה, לְאַתְקַדְּשָׁא בְּהָאֵי עֲלֵמָא, לְמַהוּי
 קְדִישִׁין בְּעֲלֵמָא דְאַתִּי. מִכְּנַף הָאָרֶץ, דָּא (צ"ו ע"א, קמ"ב)
 כְּסוּתָא עֲלָאָה קְדִישָׁא. זְמִירוֹת שְׁמַעְנוּ, כְּמָה דְאַתְ אָמַר
 נוֹתֵן זְמִירוֹת בְּלִילָה, זְמִירוֹת תּוֹשְׁבַחֵן דְכִנְסַת
 יִשְׂרָאֵל, קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלִילָה. בְּלִילָה, בְּזִמְנָא
 דְאַיְהִי אֲזַדְמָנָא (דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא) (ס"א אֲזַדְוּוּגָא דְשְׁכִיחָא) וְשְׁכִיחָא
 לְשַׁבְחָא לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (בְּלִילָה, בְּזִמְנָא דְאַיְהִי אֲזַדְוּוּגָא)

(אֲדוּוּגָת) וּמִשְׁתַּעֲשַׁע עִם צְדִיקֵי־יָא בְּגִנְתָּא דְעַדָּן.
 וַאֲיִמְתִּי. מִפְּלָגוֹת לִילִיָּא וַאֲיִלָּךְ. וּכְדִין זְמִירוֹת שְׁמַעְנוּ
 (בְּלִילָה), תּוֹשְׁבָחָן. וְזְמִירוֹת, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (וַיִּקְרָא
 כה) לֹא תִזְמוֹר. וּכְתִיב (ישעיה כח) זְמִיר עָרִיצִים יַעֲנֶה,
 אֲעַקְרוּתָא מֵאַתְרֵיהּוּ כָּל אֲיִנוּן תְּקִיפִין, דְּהָא פֶּד עֵייל
 לִילִיָּא, כְּמָה עָרִיצִים גְּרֵדִינִי נִימוּסִין שְׂכִיחִין בְּעֶלְמָא,
 אֲזִלִּין וְשִׁיטָּן (וְשִׁטָּין) בְּעֶלְמָא לְקַטְרָגָא. מִפְּלָגוֹת לִילִיָּא
 וַאֲיִלָּךְ, אַתְּעַר רוּחָא חֲדָא וְאַעְקַר לְכֻלָּהּוּ מֵאַתְרֵיהּוּ,
 וְאַעֲבַר לוֹן דְּלֹא יִשְׁלֹטוּן. זְמִירוֹת שְׁמַעְנוּ, תּוֹשְׁבָחָן
 דְּכֻנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּלִילִיָּא, וְכָל דָּא לְמָה. צְבִי לְצַדִּיק,
 לְאַזְדוּגָא בְּזוּוּגָא חֲדָא (לְקוּדְשָׁא) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (דף 97"ד
 ע"ב) וּלְאַתְקֻדְשָׁא בְּקִדּוּשָׁה חֲדָא.
 וְאוּמַר רְזִי לִי רְזִי לִי, דְּהָא הוּא רְזָא עֲלָאָה. דְּהָא הוּא רוּחַ
 קְדִישָׁא, אֲבָל אוֹי לִי עַל דְּרָא, וְעַל עֲלָמָא.
 בּוּגְדִים בְּגָדוּ, דְּכֻלָּהּוּ מְשַׁקְרָן בֵּיהּ. מְשַׁקְרָן בְּהוּ
 בְּגֵרְמֵיהּוּ, וְלֹא דֵי דְּמְשַׁקְרָן בְּגֵרְמֵיהּוּ (מִמַּשׁ), אֲלֵא אֲיִנוּן
 בְּנִין דְּאוּלִּידוּ מִתְּשַׁקְרָן בְּהוּא שְׁקָרָא דְּלֵהוּן, וְאַשְׁתַּכְּחוּ
 פְּגִימִין לְעֵילָא וְתַתָּא.
 כִּיּוֹן דְּאַסְתַּכַּל יִשְׁעֵיהּוּ בְּהָאִי, כְּפִישׁ לְאַיִנוּן דְּחֻלִּין
 חֲטָאָה, וְאוּלִּיף לוֹן אֲרַח קְדִישָׁא לְאַתְקֻדְשָׁא
 בְּקִדּוּשָׁה דְּמִלְכָּא, וְלֹא שְׁתַּכְּחָא בְּנֵיהּוּ קְדִישִׁין. כִּיּוֹן

דַּאתְקַדְשׁוּ אֵלַיִן, אֵינּוֹן בְּנֵי דְאֻלִּידוּ אַקְרוּן עַל שְׁמִיָּהּ.
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב, ^(ישעיה ח) הִנֵּה אֲנֹכִי וְהִילָדִים אֲשֶׁר נָתַן
 לִי יְיָ לְאוֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל, דְּפִרִישָׁן מִשְׂאֵר
 עַמִּין.

דְּבַר אַחַר מַכְנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמַעְנוּ, בְּשַׁעֲתָא דְעָאלוּ
 יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, וְאָרוֹן קַיִמָּא קַדִּישָׁא קַמִּיָּהּוּ,
 שְׁמַעוּ יִשְׂרָאֵל דְּמַסְטְרָא חַד דְּאַרְעָא, תּוּשְׁבְּחֹן וַחֲדוּ וְקַל
 מְזַמְרֵי עֲלָאִי, דְּמְזַמְרֵי בְּאַרְעָא. כְּדִין צְבִי לְצַדִּיק,
 תּוּשְׁבְּחָא דְּמֹשֶׁה הָוּה בְּהֵיא שַׁעֲתָא. דְּבַכַל אֲתַר דְּאָרוֹן
 הָוּה שָׂאֲרֵי בְּאַרְעָא, הָוּ שְׁמַעֵי קָלָא דְּאַמְרֵי, ^(דברים ד) וְזֹאת
 הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לְפָנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲבַל אוֹי לִי
 דְּבוֹגְדִים בְּגָדוּ, דְּזַמְיֵינִן יִשְׂרָאֵל לְשַׁקְרָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, וְלֹאֲתַעֲקְרָא מֵאַרְעָא זְמַנָּא חֲדָא. וּבְגִין דַּאתְאַחְדוּ
 בֵּינֵיהוּ שַׁקְרָא דְּלַהוֹן, יַתְעַקְרוּן זְמַנָּא תַנְיִינָא, עַד
 דִּישְׁתַּלִּים חוּבֵיָּהּ בְּאַרְעָא אַחְרָא.

^(דברים לא) לְקוֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הִנֵּה וְגו'. הָא אוֹקִימָנָא
 מְלִי. אֱלֹהֵיכֶם. אֱלֹהֵיךְ. אֵל. אֱלֹהֵינוּ. דְּאִמַר רַבִּי
 אֲבָא אִמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאִי דְכְּתִיב, ^(שמות ג) כִּי הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר אֲתָה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא. אֲדַמַּת קֹדֶשׁ
 וְדָאִי, דְּהֵיִינוּ אָרֶץ הַחַיִּים. אֲשֶׁר אֲתָה עוֹמֵד עָלָיו, עָלָיו
 וְדָאִי, הֵיִינוּ בְּקַדְמִיתָא, וְכַל שְׁכֵן לְבַתֵּר. תַּאנָּא, אִמַר

רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד, לְעֵד וְדַאי דִּי־סֵהִיד
סֵהֲדוּתָא.

תִּלְתָּא אֵינּוּן דְּקִיִּימוּ בְּסֵהֲדוּתָא לְאַסְהָדַא, וְאֵלִין אֵינּוּן:
בְּאֵר דִּי־צַחֲקָא, גּוֹרֵל, וְאַבְנָא דִּישׁוּעָא יְהוֹשֻׁעַ. וְדַא
שִׁירְתָּא, סֵהֲדוּתָא יִתִּיר מִכְּלָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵי הָכִי
אַרְבַּע אֵינּוּן. אָמַר לִיה וְדַאי, אֲבָל גּוֹרֵל לָא כְּתִיב בֵּיה
סֵהֲדוּתָא.

בְּאֵר דִּי־צַחֲקָא מִנְּלָן. דְּכְתִיב, (בראשית כא) בְּעִבּוֹר תִּהְיֶה לִי
לְעֵדָה וְגו'. גּוֹרֵל, דְּכְתִיב, (במדבר כו) עַל פִּי הַגּוֹרֵל
תִּחַלֵּק נַחֲלָתוֹ, דִּהוּה אָמַר, דָּא לִיהוּדָה, וְדַא לְבְנֵי־מִין,
וְכֵן לְכֻלְהוּ. אֲבָנָא דִּיהוֹשֻׁעַ, דְּכְתִיב, (יהושע כד) הִנֵּה הָאֲבָן
הַזֹּאת תִּהְיֶה בָּנוּ לְעֵדָה. וְהִכָּא, וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד. וְכְתִיב,
וְעֲנַתָּה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד, הִיא וְדַאי אֲסֵהִידת בְּהוּ
בִּישְׂרָאֵל.

תַּאנָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דְּכְתִיב וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְגו',
אֵת דְּבַרֵּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תּוֹמָם. הָכָא אֵית
לְאַסְתְּפְּלָא, מַהוּ אֵת דְּבַרֵּי, אֵת הַשִּׁירָה הַזֹּאת מִבְּעֵי לִיה.
וּמַהוּ עַד תּוֹמָם. אֵלָא הָכִי תַאנָּא בְּרֻזָּא דְּמִתְנִיתִין, כֹּל
אֵינּוּן מְלִי דְּאָמַר מֹשֶׁה, כֹּלְהוּ מִתְגַּלְפִּי בְּשִׂמְא דְּקוּדְשָׁא
בְּרִידָא הוּא, וְכֹל אֵינּוּן מְלִין הוּוּ אֲתִיין, וְסִלְקִין וְנַחֲתִין,
וּמִתְגַּלְפִּין תַּמָּן. וְכֹל מְלָה וּמְלָה הוּוּ אֲתִיָּיא קָמִי מֹשֶׁה

לְאַתְגַּלְפָּא עַל יְדוּי וְקַיִמָּא קַמִּיה. וְהַיִּינוּ דְכְּתִיב עַד
תּוֹמָם.

רַבִּי אָבָא אָמַר, אֶת דְּבַרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, שִׁירָה הַזֹּאת
מִבְּעֵי לֵיה: מַאי קָא רְמִיזָא. אֶלָּא שִׁירְתָּא דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אָמַר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים א) שִׁיר הַשִּׁירִים
אֲשֶׁר לְשִׁלְמוֹה, מִלְכָּא דְשִׁלְמוֹא כֹּלָּא דִּילֵיה, וְהָא
אוּקְיָמְנָא מְלִי. (דְתַנַּיָּא בְּתִיב) (תַּהֲלִים צב) מְזֻמּוֹר שִׁיר לְיוֹם
הַשַּׁבָּת, לְיוֹם הַשַּׁבָּת מִמָּש. שִׁיר דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אָמַר. (שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמוֹה, שִׁיר דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר) (וְהִכָּא אֶת דְּבַרֵי

הַשִּׁירָה הַזֹּאת, שִׁירָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר)

אֶלָּא הִכָּא אֵית לְאַסְתְּכֹלָּא, הֵתָם שִׁיר, וְהִכָּא שִׁירָה. דָּא
דְכַר, וְדָא נוֹקְבָא. וְהָא תַנְיִנֵן, כָּל נְבִיאֵי כְּלָהוּ
לְגַבֵּי מֹשֶׁה, כְּקוֹף בְּעֵינֵיִיהוּ דְבְנֵי נְשָׂא, וְאֵינֹן אָמְרוּ
שִׁיר, וּמֹשֶׁה אָמַר שִׁירָה. (וּמִנְלָן דְהָאֵי נוֹקְבָא הוּא, דְכְּתִיב וְעָנְתָה הַשִּׁירָה וְגו')
מֹשֶׁה הָוֵה לֵיה לְמִימַר שִׁיר, וְאֵינֹן שִׁירָה. (דף רפ"ה ע"א) אֶלָּא
דָּא הִיא רְזָא דְמִלָּה, מֹשֶׁה לְגַרְמִיהָ לָא קָאמַר דָּא, אֶלָּא
לְיִשְׂרָאֵל.

אָמַר לֵיה רַבִּי שְׁמַעוֹן, לָאוּ הֲכִי, אֶלָּא, מֹשֶׁה וְדָאֵי מִהֲכָא
אֲשֶׁתְּמוֹדַע, דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עֲלָאָה יִתִּיר מִכְּלָא.
מֹשֶׁה סָלִיק מִתַּתָּא לְעִילָא, וְאֵינֹן נַחְתִּי מֵעִילָא לְתַתָּא.
הוּא סָלִיק מִתַּתָּא לְעִילָא, כְּמָה דְתַנְיִנֵן מַעְלִין בְּקוּדְשׁ

וַאִין מוֹרִידִין. מֹשֶׁה סָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָא, דְּאָמַר שִׁירָה
 תּוֹשְׁבַחְתָּא דְּמִטְרוֹנִיתָא, דְּאִיהִי מְשַׁבַּחַת לְמַלְכָּא. וּמֹשֶׁה
 בְּכֹלָא (ס"א בְּמַלְכָּא) אֶתְאַחַד. וַאִינוּן נַחְתֵּי מֵעֵילָא לְתַתָּא,
 דְּאָמְרוּ שִׁיר, דְּהוּא שְׁבַחָא דְּמִשְׁבַּחָא מַלְכָּא לְמִטְרוֹנִיתָא,
 וַאִינוּן בְּמִטְרוֹנִיתָא אֶתְאַחַדוּ. וְעַל דָּא, בְּהֵאֵי אֶשְׁתְּמוּדַע
 שְׁבַחָא דְּמֹשֶׁה, יִתִּיר מִכְּלָהּוּ. וְהֵיִינוּ דְּכַתְיִב, (שְׁמוֹת טו) אַז
 יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיְי, שִׁירַתָּא
 דְּמִטְרוֹנִיתָא לְמָאן. לַיְי. וּבְגִין כֶּן, וַיִּכְתּוֹב מֹשֶׁה אֶת
 דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְעָנְתָהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת.

וְעָנְתָהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְעָנּוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִבְּעֵי לִיה.
 אֵלָא רִזָּא דְּמַלְכָּה כְּמָה דְּאֹקִימְנָא, דְּכַתְיִב, (איוב ב)
 וְאַרְץ מִתְקוּמְמָה לוֹ, וּמֹשֶׁה בְּכֹלָא אֶסְתַּכַּל, וְעַל דָּא אָמַר
 שִׁירָה, בְּגִין לְאַתְאַחַדָּא מַלְיָן בְּאַתְרָא דָּא, לְמַהוּי עַלְיִיהוּ
 דִּינָא, דְּכַתְיִב וְעָנְתָהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו. וְלָמָּה. דְּכַתְיִב
 כִּי אָנִי יַדְעָתִי אֶת יִצְרוֹ, וְכַתְיִב כִּי יַדְעָתִי אַחֲרֵי מוֹתִי
 וְגו'. וְכַד תַּעֲבֹדוּ דָּא, מִיַּד וְעָנְתָהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו
 לְעַד.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (איוב ב) יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְלֹא יִתִּיר, אֲבַל
 וְאַרְץ מִתְקוּמְמָה לוֹ. בְּהֵאֵי, דִּינָא אֶתְעַבִּיד לְמָאן
 דְּאַתְעַבִּיד. כְּתִיב, (שְׁמוּאֵל ב כב) וַיְדַבֵּר הוֹד לַיְי אֶת דְּבָרֵי
 הַשִּׁירָה הַזֹּאת. הַשְׁתָּא תּוֹשְׁבַחְתָּא דְּדוֹד הוּא, בְּגִין דְּאָמַר

שִׁירָה מִתַּתָּא לְעֵילָא, וְזָכָה לְהָאֵי דְרַגָּא, וְלֹא אָמַר הָאֵי
 שִׁירָה, אֲלֵא בְּסוּף יוֹמוֹי, דְּהוּוּ בְּשְׁלִימוֹ יִתִּיר מֵהָאֵי
 שִׁירָה. כְּמָה דְתַנִּינָן, אַל תֵּאֲמֵן בְּעַצְמָךְ עַד יוֹם מוֹתָךְ.
 וְהִכָּא, אֲמַאי זָכָה דְּוֹד לְמִימַר שִׁירְתָּא מִתַּתָּא לְעֵילָא,
 בְּסוּף יוֹמוֹי. דְּהוּוּ בְּנִיחָא מְכַל סְטְרוֹי, דְּכַתִּיב, (שם) בְּיוֹם
 הַצִּיל יי' אוֹתוֹ מִכַּף כָּל אוֹיְבָיו.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שִׁירְתָּא מְעֵלְיָא מְכַלָּא מַאי הֵיא. כְּמָה
 דְתַנִּינָן בְּרוּזָא דְמִתְנִיתִין, בְּמַלִּין וּבְעוֹבְדָא הַכִּי (ס"א
 הו"א) נְמִי מִתַּתָּא לְעֵילָא, וּמְעֵילָא לְתַתָּא. וְלְבַתַּר לְכוּוֹנָא
 בְּלַבָּא, וְלִקְשָׁרָא כֹּלָא בְּחַד קְשָׁרָא.

מִנְלָן מְמוּשָׁה, בְּקַדְמִיתָא, מִתַּתָּא לְעֵילָא, (דְּבָרִים לב) כִּי שֵׁם
 יי' אֶקְרָא. מַאי אֶקְרָא. כְּמָה דְכַתִּיב, (ויקרא א) וַיִּקְרָא
 אֶל מֹשֶׁה, דָּא שְׁכִינְתָּא. לְבַתַּר, הָבוּ גְדֹל לְאַלְהֵינוּ, דָּא
 מְלַכָּא עֲלָאָה. לְבַתַּר נַחֲתִית בְּדַרְגוּי מְעֵילָא לְתַתָּא, דְכַתִּיב
 צְדִיק וַיִּשָּׂר. לְבַתַּר קְשִׁיר קְשָׁרָא דְמַהִימְנוּתָא וְאָמַר,
 הוּא, וְדָא הוּא קְשָׁרָא לְכֹלָא.

בְּגִין כְּךָ, בְּעֵי בַר נַש לְסִדְרָא שְׁבַחָא דְמֵאֲרִיָּה כְּהָאֵי
 גְּוֹנָא, בְּקַדְמִיתָא מִתַּתָּא לְעֵילָא, לְסִלְקָא יִקְרָא
 דְמֵאֲרִיָּה, לְאַתַּר דְשִׁקְיוֹ דְעַמִּיקָא (ע' ע"א) דְבִירָא נְגִיד
 וְנַפִּיק. לְבַתַּר (נְגִיד) לְאַמְשַׁכָּא מְעֵילָא לְתַתָּא, מֵהָהוּא שִׁקְיוֹ
 דְנַחֲלָא, לְכֹל דְרַגָּא וְדַרְגָּא, עַד דְרַגָּא בְּתַרְאָה,

לְאַמְשָׁכָא בְּרָכָאן לְכָלָא, מְלַעֲיָלָא לְתַתָּא. לְבַתָּר בְּעֵי
 לְקִשְׂרָא קִשְׂרָא בְּכָלָא, קִשְׂרָא דְמַהֲיִמְנוּתָא. וְדָא הוּא בַר
 נָשׁ דְּאוּקִיר לְשָׂמָא דְמַאֲרִיָּה, לְיַחְדָּא שְׂמָא קַדִּישָׁא. וְעַל
 דָּא כְּתִיב, (שְׁמוּאֵל א ב) כִּי מִכְבְּדֵי אֲכַבֵּד, כִּי מִכְבְּדֵי לְעֵלְמָא
 דָּא, אֲכַבֵּד בְּעֵלְמָא דָּאֲתֵי.

וּבּוּזֵי יִקְלוּ, מֵאֵי וּבּוּזֵי יִקְלוּ. דָּא הוּא מֵאֵן דְּלֹא יַדַּע
 לְיַחְדָּא שְׂמָא קַדִּישָׁא, וְלְקִשְׂרָא קִשְׂרָא
 דְּמַהֲיִמְנוּתָא, וְלְאַמְשָׁכָא בְּרָכָאן לְאַתָּר דְּאַצְטְרִיָּךְ,
 וְלְאוּקִיר שְׂמָא דְמַאֲרִיָּה. וְכָל מֵאֵן דְּלֹא יַדַּע לְאוּקִיר
 שְׂמָא דְמַאֲרִיָּה, טַב לֵיהּ דְּלֹא אַבְרִי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וּבּוּזֵי יִקְלוּ, מֵאֵן דְּלֹא יַדַּע לְאוּקִיר
 לְמַאֲרִיָּה, וְלֹא אֶתְכַוֵּן בְּאַמֵּן, דְּתַנְיֵן גְּדוּל הָעוֹנֶה
 אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרַךְ. וְהָא אוּקִימְנָא קַמִּיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן,
 דְּאַמֵּן, מְשִׁיךְ בְּרָכָאן מִמְּבוּעָא לְמַלְכָּא, וּמִמְּלַכָּא
 לְמַטְרוֹנִיתָא (דָּא בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל). וּבְאַתּוּן גְּלִיפִין דְּרַבִּי אֶלְעָזָר,
 מֵאַלְפֵי לְמִ"ם, וּמִמִּ"ם לְנוּ"ן. כִּיּוֹן דְּמָטוּ בְּרָכָאן לְנוּן,
 מִתְּמֵן נִגְדִין (דף רפ"ה ע"ב) וּנְפַקִין בְּרָכָאן לְעֵלְאֵי וְתַתְּאֵי,
 וּמִתְּפִשְׁטֵי בְּכָלָא. וְקָלָא נְפִיק אֶתְשַׁקִּיּוּ מִשְׁקִיּוֹתָא דְּבִרְכָן,
 דְּאַפִּיק פְּלַגְיָא עֲבָדָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

וְכַד יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, מְשַׁמְרִין לְאַתְבָּא אָמֵן, לְכוּנָא
 לְבִיָּהּ כַּמָּה דְּאַצְטְרִיָּךְ, כַּמָּה פְּתַחִין דְּבִרְכָאן פְּתִיחֵן

לִיה לְעֵילָא, כְּמָה טְבָאן מִשְׁתַּכְחִין בְּכִלְהוּ עֲלָמִין, כְּמָה
 חֲדוּ בְּכִלָּא. מַאי אָגַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל דְּגַרְמִין הַאי. אָגַר
 לְהוּ בְּעֲלָמָא דִּין, וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי. בְּעֲלָמָא דִּין בְּשַׁעְתָּא
 דְּעֶאֱקִין לְהוּ (לְיִשְׂרָאֵל), וּמִצְלָן צְלוֹתָא קָמִי מָאֲרִיָּהוֹן, קָלָא
 מְכָרְזָא בְּכִלְהוּ עֲלָמִין, (ישעיה כו) פְּתַחוּ שַׁעְרִים וַיָּבֹוא גֹוִי
 צְדִיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים אֵל תִּקְרִי אֱמוּנִים, אֵלָא אֱמוּנִים.
 פְּתַחוּ שַׁעְרִים, כְּמָה דְּיִשְׂרָאֵל פְּתַחִין לְהוּ תְּרַעִין דְּבִרְכָאן,
 כִּן הַשְׁתָּא פְּתַחוּ שַׁעְרִים, וְתִתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן מֵאִינוֹן
 דְּעֶאֱקִין לְהוּ.

הַאי בְּעֲלָמָא דִּין, בְּעֲלָמָא דְאַתִּי מַאי אֲגַרִּיָּהוּ. דְּכִד
 יְפוּק בַר נֶשׁ מֵהַאי עֲלָמָא, דְּהוּה שׁוֹמֵר לְאַתְבָּא
 אֱמֵן. מַאי שׁוֹמֵר. כְּלוֹמַר, נָטִיר הֵהִיא בְּרַכָּה דְּאִמַר הֵהוּא
 דְּמִבְּרַךְ, וּמְחַכָּה לִיה לְאַתְבָּא אֱמֵן, כְּמָה דְּאַצְטְרִיךְ.
 נְשַׁמְתִּיה סְלָקָא וּמְכָרְזִי קָמִיה, פְּתַחוּ שַׁעְרִים קָמִיה, כְּמָה
 דְּאִיהוּ הוּה פְּתַח תְּרַעִין כָּל יוֹמָא, כִּד הוּה שׁוֹמֵר אֱמוּנִים.
 אֱמַר רַבִּי יוֹסִי אֱמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי אֱמֵן. אֱמַר רַבִּי
 אֲבָא, הָא אוֹקְמוּהָ כְּלָא, אֱמֵן אֱקָרִי מִבּוּעָא
 דְּהֵהוּא נַחְלָא דְּנַגִּיד, אֱמֵן אֱקָרִי, דְּכַתִּיב, (משלי ח) וְאַהֲיָה
 אֲצִלוֹ אֱמוּן, אֵל תִּקְרִי אֱמוּן, אֵלָא אֱמֵן. קִיּוּמָא דְּכִלְהוּ
 הֵהוּא נַחְלָא (ס"א טלָא) דְּנַגִּיד וְנַפִּיק, אֱמֵן אֱקָרִי. דְּתַנִּיא,
 (תהלים קו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, עוֹלָם דְּלְעֵילָא, עוֹלָם

דִּלְתַתָּא. אוּף הָכָא אָמֵן וְאָמֵן, אָמֵן דְּלַעֲיִלָא, אָמֵן
 דִּלְתַתָּא. אָמֵן קִיּוּמָא דְכִלְהוּ, וְהָא אוּקִימָנָא אָמֵן בְּאִינוּן
 אֲתוּוּן.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֲלֵף עֲמִיקָא דְבִירָא דְכָל בְּרַכָּאן
 מִתַּמָּן נִבְעִין וְנִפְקִין, וּמִשְׁתַּכְחִין. מ"ם פְּתוּחָה,
 נִהְרָא דְנִגִּיד וְנִפְיָק, וְאֶקְרִי מ"ם. וְהוּא רֹזָא דְתַנִּינָן, מ"ם
 פְּתוּחָה, מ"ם סְתוּמָה. כְּמָה דְאוּקִימָנָא, (ישעיה ט) לְסַרְבֵּה
 הַמְשֻׁרָה.

נוּן פְּשׁוּטָה, כְּלָלָא דְתַרִּין נוּנִין, נוּן פְּשׁוּטָה, נוּן כְּפּוּפָה.
 נוּן פְּשׁוּטָה כְּלָלָא דְאֵת וְא"ו, כְּלָלָא דְנוּן כְּפּוּפָה (ס"א
 פְּשׁוּטָה). • (ס"א מ"ם פְּתוּחָה, כְּלָלָא דְתַרִּין נוּנִין, נוּן פְּשׁוּטָה, נוּן כְּפּוּפָה. נוּן פְּשׁוּטָה כְּלָלָא
 דְאֵת וְא"ו) בְּגִין כֶּךָ כְּלָא אֶקְרִי נוּן וְאוּ נוּן. וּבְרֹזָא דְמִתְנִיתָא
 הָכִי תֵאנָא, ו' דְכַר, ו' פְּשׁוּטָה כְּלָלָא דְדְכַר וְנוּקְבָא, נוּן
 כְּפּוּפָה, בְּכִלְלָא דְפְּשׁוּטָה הִיא. וּבְסַפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא
 סָבָא, מִם דְהָכָא, הִיא נוּטְרִיקוֹן מְל"ך, וְהֵינּוּ אָמֵן,
 אָמ"ן נוּטְרִיקוֹן, א"ל מ"לך נ"אָמֵן. כְּלָלָא דְכִלָּא, וְשִׁפִּיר
 הוּא, וְהָא אֲתַמַּר.

תֵּאנָא, כָּל מֵאן דְשָׁמַע בְּרַכָּה מִתְהוּא דְמְבַרְך, וְלָא
 אֲתַכּוּוּן בְּאָמֵן, עָלֶיהָ נֶאֱמַר וּבוּזֵי יִקְלוּ. כְּמָה
 דְאֵת אָמַר, (מלאכי א) לָכֶם הִכְהַנְיִם בּוּזֵי שָׁמַי. מֵאֵי עוֹנְשֵׁיהָ.
 כְּמָה דְלָא פִתַּח בְּרַכָּאן לַעֲיִלָא, כֶּךָ לָא פִתַּחִין לֵיהָ. וְלָא

עוֹד אֵלֶּא כַּד נִפְיֵק מֵהָאֵי עֲלָמָא, מְכַרְיֵי קַמִּיה, וְאִמְרֵי,
טְרוּקוּ גַלֵּי קַמִּיה דְּפִלְנֵיִא, וְלֹא לִיעוּל, וְלֹא תִקְבְּלוּן
לֵיה, וְוֵי לֵיה, וְוֵי לְנִשְׁמַתִּיה.

תַּאנָּא, חֵיִיבֵי דְגִיְהֵנָם, כְּלֵהוּ סִלְקֵי בְּמִדּוּרֵין יְדִיעֵן,
וְכִמָּה פִתְחִין אֵית לֵיה לְגִיְהֵנָם, וְכִלְהוּ פִתְחִין
לְקַבֵּל פִתְחִין דְגֵן עֵדוּן. וּבִשְׁעֵתָא דְאִפְקֵי לְאִינוּן חֵיִיבֵיִא
דְקַבֵּילוּ עוֹנְשֵׁיִיהוּ, אִינוּן פִתְחֵי פִתְחִין, וְשׁוּיִין (ס"א וְשֶׁאֲבִין)
לוּן לְבַר. וְכִלְהוּ פִתְחִין בְּשִׁמְחָה אַקְרוּן, לְקַבְּלֵיהוּן דְפִתְחִין
דְגֵן עֵדוּן, וְכֹל פִתְחָא וּפִתְחָא, אַקְרֵי שְׁמָא, לְקַבְּלֵי הֵהוּא
פִתְחָא דְגִיְהֵנָם, וְאִשְׁתְּמוּדְעֵן פִתְחִין לְקַבְּלֵיהוּן פִתְחִין,
אִינוּן פִתְחִין דְגֵן עֵדוּן.

בְּגִיְהֵנָם אֵית מְדוּרָא בְּתִרְאָה תִתְאָה דְכְלָהוּ, וְהֵהוּא
מְדוּרָא הֵוֵי מְדוּרָא עַל מְדוּרָא, וְאַקְרֵי (אִיּוֹב י')
אַרְץ עֵיפְתָה. מֵהוּ עֵיפְתָה. כְּמָה דְאֵת אִמְר (שְׁמוֹת כח) רְבוּעַ
יְהִיָּה כְפוּל, וּמִתְרַגְּמִינָן מְרוּבְעַ יְהִיָּה עֵיף, אוּף הָכָא
עֵיפְתָה, כְּלוּמַר כְּפוּלָה. וְהֵהוּא אַקְרֵי שְׁאוּל תַּחְתִּית,
שְׁאוּל הוּא מְדוּרָא חַד. תַּחְתִּית, הוּא מְדוּרָא תִתְאָה. וּבְגֵין
כְּךָ אַקְרֵי אַרְץ עֵיפְתָה תַּחְתִּית, וְאַקְרֵי אַבְדוּן. וְעַל דָּא
כְּתִיב, (מְשַׁלֵּי כו) שְׁאוּל וְאַבְדוּן. וְכִלְהוּ מְדוּרֵין לָא אַכְפְּלוּ,
וְכִלְהוּ לָא עֵיִפִין בַּר מֵהָאֵי.

וְתַאנָּא, מֵאן דְנַחֲתֵת לְאַבְדוּן (דף רפ"ו ע"א) דְאַקְרֵי תַּחְתִּית,

לָא סָלִיק לְעֵלְמִין. וְהָהוּא אֶקְרִי גְבַר דְּאִשְׁתִּי וְאִתְּאֲבִיד
 מִכְּלָהּ עֵלְמִין. וְתֵאנָא, לְהָהוּא אֶתְר נַחְתִּין לְהֵנְהוּ גְבַרִי
 דְּמַבְוֵי לְאִתְּבֵא אָמֵן, וְעַל אָמֵן סְגִיֵּאִין דְּאִתְּאֲבִידוּ מִנְיָה,
 דְּלֹא חָשִׁיב לְהוּ, דִּיֵּינִין לֵיה בַּגִּיהֵנָם, וְנַחְתִּין לֵיה בְּהָהוּא
 מְדוּרָא תַתְּאָה, דְּלִית בָּה פְּתָחָא, וְאִתְּאֲבִיד וְלֹא סָלִיק
 מִנְיָה לְעֵלְמִין. וְעַל דָּא פְּתִיב, (אִיּוֹב ז) כָּלָה עָנָן וַיִּלֶךְ כֵּן
 יוֹרֵד שְׁאוּל לֹא יַעֲלֶה. וְלֹא, וְהָא פְּתִיב (יִזְכָּר ב) מִבְּטָן שְׁאוּל
 שׁוֹעֲתִי שְׁמַעְתָּ וְגו'. וְכִתְיָב (שְׁמוּאֵל א ב) מוֹרִיד שְׁאוּל וַיַּעַל.
 אֶלֹא הֲכֹא שְׁאוּל, הֲתָם תַּחְתִּית. וְאוּקְיָמָנָא הָא דְּאִהְדֵּר
 בֵּיה, הָא דְּלֹא אִהְדֵּר בֵּיה.

אֲמַר רַבִּי יוֹסִי, מַאי דְּכִתְיָב, (יִרְמִיָּה ב) כִּי שָׁתִּים רַעוֹת עָשָׂה
 עָמִי אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחֻצוֹב לְהֵם
 בְּאֵרוֹת וְגו'. אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים, דָּא הוּא דְּלֹא
 בְּעֵי לְקַדְשָׁא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאָמֵן. מַאי
 עוֹנְשִׁיהּ. פְּתִיב לְחֻצוֹב לְהֵם בְּאֵרוֹת בְּאֵרוֹת נְשַׁבְּרִים,
 דְּנַחְתִּין לַגִּיהֵנָם דְּרָגָא בְּתַר דְּרָגָא, עַד דְּנַחְתִּין לְאֲבִדוֹן
 דְּאֶקְרִי תַחְתִּית. וְאִי אִיהוּ קַדִּישׁ שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, לְכוּוֹנָה בְּאָמֵן פְּדִקָא יָאוֹת, סָלִיק דְּרָגָא בְּתַר דְּרָגָא,
 לְאִתְּעַדְנָא מֵהָהוּא עֲלָמָא דְּאִתִּי, דְּנִגִּיד תְּדִיר לֹא פְּסִיק,
 הָדָא הוּא דְּכִתְיָב, (תְּהִלִּים לֹא) אָמוּנִים נוֹצֵר יִי' וּמְשַׁלֵּם עַל
 יְתֵר עוֹשֶׂה גְּאוּתָהּ.

תָּאנָא, שִׁירָה מְשִׁיךְ בְּרָכָאן מֵעִילָא לְתַתָּא, עַד
דִּישְׁתַּכְחוּן בְּרָכָאן בְּכֻלְהוּ עַלְמִין. (אמר רבי יוסי אינון

ישראל למימר שירתא, שלימתא שירה דכליל כל שאר שירין גדא הוא דכתיב, (ישעיה יב)

וְאִמְרַתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהוָה לֵיבֹי קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ הוֹדִיעוּ

בְּעַמִּים עֲלִילוֹתֵינוּ). אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זְמִינִין אִינוּן

יִשְׂרָאֵל לְמִימַר שִׁירַתָּא, מִתַּתָּא לְעִילָא, וּמֵעִילָא לְתַתָּא.

וְלִקְשָׁרָא קְשָׁרָא דְמַהִימְנוּתָא. דְכָתִיב, (במדבר כא) אִזְ יִשִׁיר

יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. אִזְ שָׁר לָא נְאָמַר, אֶלָּא אִזְ

יִשִׁיר. וְכֵן כְּלָהוּ כְּהַאי גְוֹנָא. אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, מִתַּתָּא

לְעִילָא. עָלִי בְּאֵר עָנּוּ לָהּ, עָלִי בְּאֵר, כְּלוּמַר סָק

לְאַתְרֵיךְ, לְאַתְאֲחָדָא בְּבַעְלֵיךְ, דָּא הוּא מִתַּתָּא לְעִילָא.

וּלְבַתַּר מֵעִילָא לְתַתָּא, (דְהָא עַד הַשְׁתָּא בְּגִלוּתָא אֲשַׁתְּכַחַת עֲמִנָא) בְּאֵר

חֲפְרוּהָ שָׂרִים, דְאֹלִידוּ לָהּ אֲבָא וְאִמָּא, (לְעִילָא)

כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם, אֵלִין אֲבָהֶן, דְאֶקְרוּן (תהלים מז) נְדִיבֵי

עַמִּים. כְּרוּהָ, אַתְרָא לְאַזְדוּגָא בְּהַ מְלָכָא, בְּבִרְכָן. וּבְמָה

הוּא זְווגָא. בְּמַחֲוּקָא, דָּא יְסוּד. בְּמִשְׁעֵנוּתָם, דָּא נְצַח

וְהוּד, מֵעִילָא לְתַתָּא. וּמִמְדַּבְּרַ מִתְּנָה, וּמִמְתְּנָה נַחְלִיאַל,

וּמִנַּחְלִיאַל בְּמוֹת. הָא קְשׁוּרָא קְשׁוּרָא שְׁלִימָא, קְשׁוּרָא

דְמַהִימְנוּתָא, קְשׁוּרָא קְשׁוּרָא דְכֻלָּא בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמִימַר שִׁירַתָּא שְׁלִימָתָא.

שִׁירַתָּא דְכֻלִּיל כָּל שְׁאָר שִׁירִין. הֵדָּא הוּא דְכָתִיב,

וְאָמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לֵה' קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ הוֹדִיעוּ
 בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו. בְּהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה יי'
 לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יי' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.
 וְכְתִיב (תהלים קכו) אִזּוּ יִמְלֹא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, אִזּוּ
 יֵאמְרוּ בַגּוֹיִם הַגְּדִיל יי' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים.
 בְּרוּךְ יי' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יִמְלֹךְ יי' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרֻשַׁת הָאֲזִינוּ

(דברים לב) הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרִי פִי,
 רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר השירים ה) פֶּתַחֲתִי אָנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי
 חָמַק עָבַר וְגו', בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא מִצָּאתִיהוּ קָרָאתִיו וְלֹא
 עָנָנִי. מַה כְּתִיב לְעֵילָא. אָנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר וְגו'. אָנִי
 יִשְׁנָה, אָמַרָה כְּנֹסֶת יִשְׂרָאֵל. אָנִי יִשְׁנָה, מִפְּקוּדֵי
 אֲוִרֵייתָא, בְּזְמַנָּא דְאֲזִילְנָא בְּמַדְבָּרָא. וְלִבִּי עַר, לְאֵעֲלָא
 לְאַרְעָא, לְמַעַבְדַּ לְהוּ (נימוסין) דְהָא כָּל פְּקוּדֵי אֲוִרֵייתָא
 בְּאַרְעָא מְשַׁתְּכַחֲזִין. קוּל יוֹדֵי דוֹפֵק, דָּא מִשָּׁה. דְאוּכַח
 לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה וַיִּפְתַּחֲזִין, (דף 971 ע"ב) בְּכַמָּה קְטָטִין.
 דְכְּתִיב, (דברים א) אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים וְגו', (דברים ט) מִמָּרִים הֵייתֶם
 וְגו'. (דברים ט) וּבַחֲוֹרֵב הִקְצַפְתֶּם וְגו'. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שיר

השירים ה) דוֹפֵק.

וְעַם כָּל דָּא דְמִשָּׁה אוּכַח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרַחֲמֵימוֹתָא הוּוּ